

Tadeusz SKAWINA
1922—1976

UKD 92 Skawina T.: 551.438.5:711.2.025:622.2(438)''1922.03.31/1976.11.23''

23 listopada 1976 r. zmarł nagle członek Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego profesor Tadeusz Skawina.

Tadeusz Skawina urodził się 31 marca 1922 r. w Borkach koło Dąbrowy Tarnowskiej. Szkołę średnią ukończył we Lwowie (1939). Podczas okupacji (1939-1945) pracował w rolnictwie. Równolegle studiował w tajnym nauczaniu na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po wyzwoleniu kraju uzyskał dyplom inżyniera rolnictwa i magistra nauk agrotechnicznych (1947), a następnie stopień doktora (1950) i tytuł docenta (1955). Tytuł profesora nadzwyczajnego został Mu nadany przez Radę Państwa w 1962 r., a profesora zwyczajnego w 1970 r.*

W trakcie wykonywania pracy doktorskiej rozpoczął pracę w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, której władze akademickie dostrzegły Jego pasję naukową połączoną z wybitnymi zdolnościami w zakresie organizowania badań naukowych i wdrażania uzyskanych wyników do praktyki rekultywacyjnej. Głównym celem Jego działalności była bowiem rekultywacja terenów pogórnicznych i poprzemysłowych, zwałowisk odpadów i zdegradowanych siedlisk leśnych. Powierzono Mu więc kierownictwo Katedry Gruntoznawstwa (1951), a następnie obowiązki dyrektora Instytutu Ochrony Powierzchni Górniczej (1968), który później został przemianowany na Instytut Kształtowania i Ochrony Środowiska (1971). Od 1972 r. był przewodniczącym Rady Programowej Seminarium Kształtowania i Ochrony Środowiska im. Walerego Goetla przy AGH.

Tadeusz Skawina współpracował ściśle z Walerym Goetlem, a wyniki jego działalności przyczyniły się do ukształtowania zoologicznego traktowania przyrody i jej zasobów zgodnie z potrzebami człowieka. Praktycznym działaniem na rozległych terenach Polski przekonywująco wykazywał bowiem słuszność i realność poglądu Walerego Goetla: „co technika zniszczyła może i powinna naprawić”. Jego też działalność przyczyniła się do

* Życiorysy i wspomnienia o Tadeuszu Skawinie zostały opublikowane m.in. w czasopiśmie: *Nauka Polska* (nr 11—12/1977), *Postępy Nauk Rolniczych* (nr 5/1977), *Polish Journal of Soil Science* (vol. IX, No 2/1977). Periodyk *Ochrona Terenów Górniczych* zamieścił szereg informacji o działalności Tadeusza Skawiny, a także tematuwi poświęcił specjalny zeszyt (1977).

powołania w resorcie górnictwa organizacji przemysłowej wyspecjalizowanej w rekultywowaniu nieużytków. Przedsiębiorstwo to działa nadal z pożytkiem dla kraju. Tysiące hektarów zrekultywowanych nieużytków i udział we wdrożeniu takiego działania do praktyki przemysłowej to trwałe zapisy działalności Tadeusza Skawiny.

Bez reszty zaangażowany w działalność naukową i techniczną przy rekultywowaniu nieużytków miał zbyt mało czasu aby w piśmie przekazać swój dorobek i swoje doświadczenia na tym polu. Tylko ich część stanowi treść 130 publikacji w różnych językach, 2 patentów i około 40 opracowań archiwalnych.

Wybitne zasługi i osiągnięcia naukowe i praktyczne spowodowały wyróżnienie Tadeusza Skawiny wieloma nagrodami Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Ministra Rolnictwa, Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, Ministra Górnictwa, a także Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego. W 1976 r. otrzymał międzynarodową nagrodę im. Goethego, którą uroczystie wręczono Mu na zamku Mainau (Szwajcaria). Był wyróżniony wieloma odznaczeniami, m.in. Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Aktywność Tadeusza Skawiny w zakresie mineralogii wynikała z tego, że przystępując do rekultywowania nieużytku czy zdegradowanego siedliska leśnego rozpoczynał rozwiązywanie problemu od poznania jego mineralogii. Tu dostrzegał źródło koncepcji zmierzającej do przekształcenia go w żyzną glebę. A że rekultywował wyrobiska pozostające po odkrywkowym wybraniu piasków podsadzkowych, węgla brunatnego i siarki, działał na zwałowiskach kopalń węgla kamiennego, brunatnego, rud miedzi oraz rud cynku i ołowiu; na terenach skażonych podczas podziemnego wytapiania siarki; na terenach zdegradowanych i skażonych wokół hut aluminium, cynku, kadmu, miedzi i żelaza, a także w strefie szkodliwego oddziaływania fabryk celulozy przeto była to urozmaicona problematyka mineralogiczna. Dążąc do stworzenia optymalnych warunków dla kształtowania i szybkiego rozwoju procesów glebotwórczych traktował zagadnienie kompleksowo w strefie wzajemnego oddziaływania podłoża skalnego czy glebowego i wprowadzonej roślinności. Posiadał głęboką wiedzę przyrodniczą, a Jego pasja życiowa prowadziła Go na rubieżę nauki, gdyż wszystko to co wiemy nie jest jeszcze dostateczne aby pomyślnie i ekonomicznie rozwiązywać problemy rekultywacyjne i uzyskiwać przy tym optymalne wyniki. Nie zadawała Go przeto najdokładniejsze nawet identyfikacje minerałów czy też poznanie petrograficzne skał magazynowanych na zwałowiskach. Inicjował i współdziałał w badaniach własności sorbencyjnych montmorillonitu i innych minerałów. W rezultacie powstała i praktycznie została sprawdzona koncepcja wieloskładnikowych sorbento-nawozów o działaniu wieloletnim. W tym też duchu rozwiązywał problem toksycznego skażenia gleb fluorem, kadmem, miedzią, ołowiem czy innymi pierwiastkami. Zaawansował też rozwiązywanie problemu wynikłego ze skażenia zwałowisk kopalń węgla dużą ilością siarki siarczkowej. W dalszym rozwoju działalności interesował się organo-minerałami, które obok fragmentów struktur minerałów zawierają uporządkowane ułożone wielkie drobiny organiczne. Na polach rekultywacyjnych uzyskał interesujące wyniki po zastosowaniu mieszanek torfu czy gleb torfowych z niektórymi minerałami. Włączał się w nurt badań nad opadami pyłów przemysłowych i oddziaływania gazów toksycznych, np. fluoru, na gleby. Stąd też tylko

krok do problematyki aeromineralogii i problemu aktywizacji obiegu geochemicznego pierwiastków pod wpływem działalności człowieka. Skupiał koło siebie pracowników naukowych reprezentujących liczne dyscypliny, m.in. mineralogiczne. W kontaktach roboczych z nimi był zawsze pogodny i skromny, wesół z wybitnym poczuciem humoru a jednocześnie poważny i dojrzały w ujmowaniu zagadnienia naukowego, koleżeński i życzliwy młodej kadrze naukowej. Wspomagał jak mógł jej działalność naukową i dawał z siebie wiele nie żądając nic poza wartościowymi wynikami badań. Inspirował więc i popierał twórczość naukową w zakresie nauk mineralogicznych. Świadczą o tym publikacje na łamach wydawnictw: Prace Mineralogiczne, Sprawozdania z Posiedzeń Komisji O/PAN w Krakowie i in.

Tadeusz Skawina dobrze zapisał się w dziejach mineralogii polskiej.

Andrzej BOLEWSKI

On November 23rd 1976 died Dr. Tadeusz Skawina, professor of the Academy of Mining and Metallurgy in Cracow, member of the Mineralogical Society of Poland. His scientific research concerned mainly the soil science and recently the problems of recultivation of waste lands and sandy soils. In his studies Prof. Skawina highly appreciated the importance of mineralogical knowledge and methods. He was awarded with several Polish prizes and in 1976 he got in Switzerland the international Goethe's prize.

23 ноября 1976 помер внезапно Др. Т. Скавина, профессор Горно-Металлургической Академии в Кракове, член Польского Минералогического Общества. Его научная деятельность была связана с грунтоведением и, в частности, с рекультивацией и освоением отвалов и песчаных грунтов. В своих исследованиях он придавал большое внимание применению минералогических методов. Проф. Скавина был награжден высокими государственными премиями. В 1976 г. он получил в Швейцарии международную премию им. Гёте.